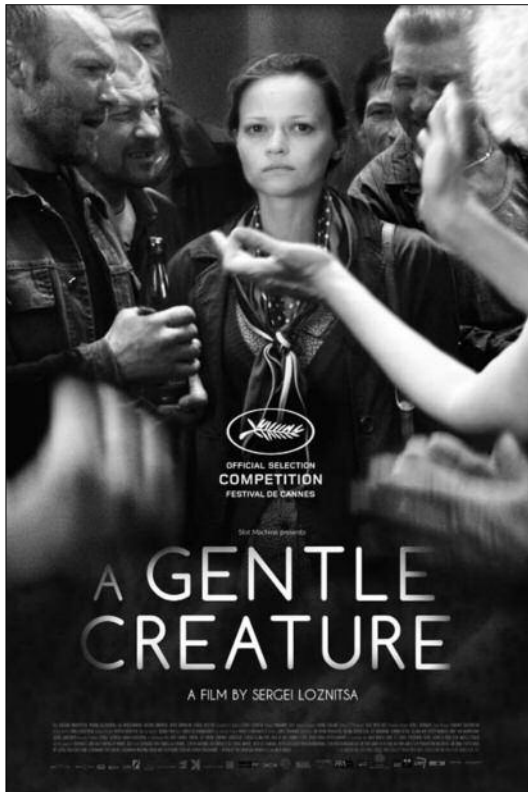

Loznița și coșmarul perfect

Printre filmele de la Cannes se numără și *A gentle creature*, pe care francezii l-au botezat *Une femme douce*, iar în traducere la noi – *Blânda creatură*. Regizorul Serghei Loznița (*În ceață*, *Austerlitz*) s-a inspirat liber din *Smerita* de Dostoievski și a descoperit într-un teatru din Urali o actriță demnă de rolul principal, soră bună cu Vitoria Lipan a noastră : îndârjire, încruntare, putere, speranță, stoicism, resemnare (Vasilina Makovtseva). Joacă în film și Valeriu Andriuță (*După dealuri*), iar imaginea e semnată de inconfundabilul Oleg Mutu.

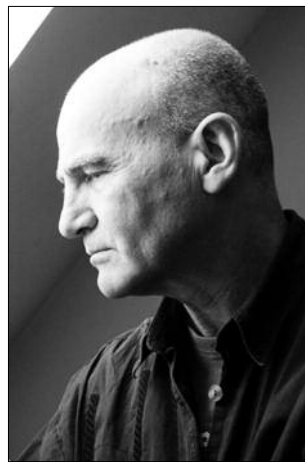
Loznița declară și ilustrează din plin ideea că Rusia nu face progrese, că Marx și Lenin au „mătrășit” această minunată țară. Exact așa se exprimă un personaj al filmului. Soțul unei femei simple e la închisoare. Ea îi trimite un pachet, care e returnat în mod dubios. Femeia se duce într-o călătorie de coșmar perfect, să ducă personal coletul, dar mereu actualul Kafka îi închide porțile, deschizându-i o cutie a Pandorei cu mafioți, polițiști, proxeneți, gardieni, activiști sociali etc.

Filmul creează o tensiune insuportabilă : vrei și nu vrei să evadezi din ea. Din absurd, din

impenetrabila fortăreață, din ipocrizie, minciună, violență, din codul măsluit al tăcerii. Regizorul declara că „noi existăm în același infern”. Că a filmat în Letonia, unde închisorile au aspect de mănăstiri. Că i-a reușit în film „armonia coșmarului” și dezumanizarea acută.

Toți povestesc grozăvenii, crime, accidente. Șoferul de taxi care o duce pe femeie spre fortăreață știe că „avem noroc cu închisoarea”, e o sursă de venituri, e o binefacere. Agentă socială, senilă și dezabuzată, e direct descinsă din subsolurile kafkiene, cu dosare în dezordine, cu incertitudini minate de un labirint perfid și violent.

Spre final, regizorul preferă oniricul, îmbrăcat într-o grotescă alegorie. Personajele călătoriei se reunesc într-un vis la fel de absurd, zgomotos, periculos. O demagogie murdară, ce preaslăvește declarativ rolul poporului, plus evenimentul anunțat : „azi poporul se unește cu închisoarea”. Iar finalul propriu-zis e somnul celor din sala de așteptare. Metaforă stranie și semnal de alarmă. Certitudine dureroasă. „Și noi dormim, domnule!” – ar suspina Caragiale, la fel ca Loznița.

Toți povestesc grozăvenii, crime, accidente. Șoferul de taxi care o duce pe femeie spre fortăreață știe că „avem noroc cu închisoarea”, e o sursă de venituri, e o binefacere. Agentă socială, senilă și dezabuzată, e direct descinsă din subsolurile kafkiene, cu dosare în dezordine, cu incertitudini minate de un labirint perfid și violent.

A. J.

CODRUȚ RADI

Inelul de aur

Sinaia, început de secol 20. O altă ambianță ce nu va fi egalată niciodată în intensitatea existențială și rafinamentul cu care se poate adapta lumea vremurilor și locurilor. Perioada când aici toate se țin în jurul familiei regale și a reședinței acesteia. Familii de seamă, sau numai anumiți membri, se vor atașa afectiv de această zonă în care protipendada bucureșteană își mută, încet-încet, rendez-vous-urile, într-o emancipare tot mai evidentă. România lui Carol I intră în peisajul elitist european, Sinaia devenind o oază spirituală tot mai animată în acest context. Mari personalități, din cele mai diverse domenii, vor poposi sau chiar se vor stabili, pentru mai mult sau mai puțin timp, la poalele muntelui. Alături de familii princiere, precum Știrbei, Sturdza, Ghica, Șuțu, Cantacuzino, oameni politici ai vremii, Maiorescu, Kogălniceanu, Iorga, Titulescu, ca să nu amintim decât câțiva, sau oameni de cultură și artiști precum Alecsandri, Delavrancea, Grigorescu, Enescu. Acesta din urmă, copilul minune al muzicii românești, va studia la Conservatorul din Viena încă de la vârsta de 7 ani, apoi își va desăvârși studiile la Paris. Va ajunge la Sinaia în anul 1907, invitat într-un concert la Castelul Peleş, de Regina Elisabeta (Carmen Sylva, poeta). Toată viața lui se va petrece, de fapt, cu o succesivitate debordantă, între România și Franța, cea care îl va adopta pentru o altă veșnicie. Se va impune, treptat, prin muncă și dăruire totală muzicii, căutând în permanență creația originală, în același timp universală. Va compune mult și diversificat: simfonii, lucrări orchestrale, muzică de cameră, sonate, cvintete, cvartete. Iar opera lui de suflet, tragedie lirică în 4 acte, este *Oedip*, la care va lucra mai bine de 10 ani. Totodată, mai ales pentru a-și asigura resursele materiale necesare, concertează, în principal cu vioara, dar și la pian, dirijează orchestre importante, dar formează și mari muzicieni, amintind aici doi dintre favoriții săi: Dinu Lipatti și Yehudi Menuhin. Nu are răbdarea despre care Nietzsche spunea că o au geniile, el voind consacrarea în Europa, unde poezia română deja ajunsese prin „Scrisorile” lui Eminescu și „Nopțile” lui Macedonski. Orice amânare e o renunțare, numai scrisul și compoziția rămân. Muzica era pentru el dulcea suferință, dragostea și, deopotrivă,

căutarea continuă. „*În Rapsodii am reușit să pun cap la cap cântecele poporului meu, cam la fel și în Poema Română, dar seva aceea unică n-am extras-o decât puțin și n-am recreat-o, ca Eminescu, românul meu, în poezia lui. Acolo trebuie să ajung! Mulțumesc-ți ție, Cerule românesc și ție, Eladă însorită, că mi l-ați sădit pe Oedip, nefericitul, în sufletul meu. Să-l facem să învingă prin propria suferință!*”

Într-un fel, poate că a învins destinul, reușind să finalizeze această magistrală operă și să o vadă jucată, împotriva reticențelor vremii la noul muzical. Dar, pe de altă parte, opera dedicată exclusiv ființei celei mai dragi lui, Maria Rosetti-Cantacuzino, pare să consfințească suferința la care s-a supus în numele artei. Întâlnirea cu prințesa moldavă s-a petrecut, bineînțeles, la Sinaia, cu ocazia unui concert la Peleş. Într-o perioadă de impas a relației ei conjugale, când Maruca devine, dintr-o femeie misterioasă, frumoasă și inteligentă, încăpățânată și dificilă, una conștientă de valoarea sa, ceea ce o va apropia de multă lume, dar, în special, de prințesa Missy, viitoarea regină. Vine la Sinaia, în Vila Cerchez, după 1905, pentru a-și salva căsnicia prin aparență înțelegerii cu soțul său, sperând însă într-o mare iubire menită s-o vindece de traumele resimțite, amplificate de mândria ei ancestrală. Va găsi această mare iubire în sufletul lui George Enescu, dar o va împărtăși după bunul ei plac. Nu va divorța niciodată de soțul ei, ba mai mult, după o mistuitoare poveste de dragoste cu filozoful Nae Ionescu, răscolitorul de suflete, se va automutila. Vila Luminiș, construită între timp la Sinaia, în 1926, de muzician, va fi martora unei rupturi tot mai adânci, din partea Marucăi. Urmează o perioadă de rătăcire, vegheată îndeaproape de George Enescu, care o va salva, salvându-se totodată pe el însuși. „Numai iubirea ta poate să aline suferința din mine, a neliniștii care mă ține sub spectrul morții. Scapă-mă de mine și redă-mă liniștii simple”. Se va confirma acest demers existențial, prin căsătoria dintre ei, în anul 1937, după decesul soțului dintâi. Ceea ce George Enescu și-a dorit cel mai mult: „inelul de aur” oferit femeii iubite...

Muzica zilelor noastre

Jazz a-ntâia, la Pitești

Cândva, latinii, poeți, ziceau că-n vin e adevăru`. Florian Lungu, acumă, cică și în jazz ar fi. Mai că i-aș da dreptate, că prea atrage muzica asta, ca un magnet, pe întreg pământu`. Cu ritmica ei variată, melodia sincopată, armonia-mbelsugată. Totdeauna proaspătă, sprințară, înmiresmată...

O mai constatai o dată, recent, la Teatrul "Davila". Unde iar veniră cinci bucureșteni, cu standarde și compoziții de gen. Capriel Dedeian, chitarist. Ștefan Benedict, baterist. Cristian Gheorghe, pianist. Cătălin Răsvan, basist. Alexandra Crăescu, solist. Trupă excelentă. Improvizație, la ea, berechet. Vigoare, energie, pricepere, pasiune, dăruire, așijderi. Toate astea, pentru jazz și universu-i sonor fascinant. Pentru vibrația pe care el o transmite neîncetat și relaxarea binefăcătoare creată pe loc. Confortu` sufletesc, emoția aleasă, ce-l însoțesc mereu, pretutindeni. Și-n cazu` de față, fără îndoială...

Cei patru instrumentiști cântă-mpreună de ani bunicei. În schimb, tânăra vocalistă, de fel din Bacău, e achiziție nouă. Însă, de maxim folos. Că-i o voce sigură, cu ambitus larg și acute strașnice. Lie, ciocârlie, cu adevărat. Dă din gură la blues și la pop de ne-a lăsat paf. Iar la etnojazz, cred că și mai și. Cu toții-mpreună fac echipă bună. Sunând minunat, cald și rafinat. De reascultat oricând altădat`, deplin meritat...

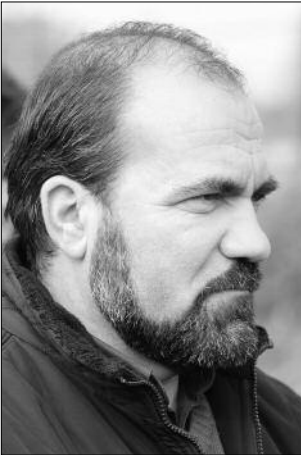
"Poema Română", patriei cunună...

Tătânele june a scos-o în lume aproape de-un veac și două decenii. Ca fală s-adune, respect să aducă, muzica să ducă înspre înălțimi. "Mândră-n toate cele", ajunge la stele cu farmecul ei. Scriu asta convins că Jurjac a fost realmente-atins de haru` zeiesc. De un strop de geniu pur, dumnezeiesc. Era un adolescent și-a zidit un monument. Ce îmbie permanent să-i treci pragu`, cu fior, în universu-i sonor. Să-i descoperi măreția și să-i primești bucuria. Că îmbină fericit tot ce este potrivit sufletului omenesc. Melodie, armonie, vibrație, gingășie. Folclor prelucrat curat și cu ritmu-i viu păstrat. Nuanțare și culoare, fantezie și splendoare. Expresivitate, creativitate. Originalitate și modernitate. Altminterea spus, chipeșă nespus, de-a pururea sus...

Căci a fost Enescu binecuvântat. Când pe portativ fain a creionat și a cizelat opusul aista ca un nestemat. Constant îl ascult și am pentru el aproape un cult. Fincă mă pătrunde și mă răcolește mereu mai adânc. Intens fascinează și înnobilează. Ca și nu demult. La filarmonica din Pitești. Un` l-a dirijat deplin inspirat Ștefan Attila Novak. Subțirel și mărunțel, arădean aprig, de fel. Cu locu` de muncă actual în nord, câteodată și p-aicea, întrutotu` meritat. Așa bine o lucrat că ne-a impresionat. În picioare ne-am sculat dacă imn a răsunat. Acela de altădat`, pe când țara fu regat. Unii chiar au lăcrimat și cu toți am jubilat că "Poema" s-a cântat cum nici că ne-am așteptat. Emoția ne-a captat, aplauze-au explodat, minute-n șir au durat. Mai c-aș zice în final: sublim, divin, ideal...

ADRIAN SIMEANU

Ioan Romeo Roșiianu

În fapt, această aducere-n lumea poemului a unei perspective fizice tinde a fi o adevărată coloană vertebrală a volumului, iubirea plutind peste tot, indiferent că vorbim de stări revelatorii, de invocarea trecutului, a iubitului sau a fiului, logic investit cu o altă formă de iubire și emoție: „Visam că-ntr-o zi/ai să te întorci acasă bărbat,/chipul tău prin oglinzi înnoptând” (Nu-mi uita cuvintele de început).

cronici

Geta Stan Palade sau poezia unei căutări în străfunduri de suflet

Cu sufletul în mâini își scrie poezia plină de căutări și de sine Geta Stan Palade, poeta din Neamț care-și transformă cu fiecă vers și pagină dată numele în renume.

Târgul în care viețuiește acum este puternic amprentat liric de Daniel Corbu, Adrian Alui Gheorghe sau Nicolae Sava, oameni alături de care m-am ridicat editorial în picioare în 1994, cu volumul „Unghi al durerii”, la Casa de editura Panteon, a primului.

Ca și mine cândva, (pe)trecerea prin Piatra Neamț s-a transformat în loc de adăstare pentru Geta Stan Palade, iar povara viețuirii-n poem alături de astfel de nume grele ale literaturii contemporane poate fi o mânășă pe care ți-o poți arunca zilnic dacă ești într-o continuă căutare și într-o continuă dorință de identificare.

Ei bine, tocmai acesta este mesajul cu care vine poeta să ne provoace prin volumul „Destăinuirile fulgerului”, o carte ce va întări faptul că prin anterioarele șapte Geta doar și-a făcut mâna.

Cifra 8 este o cifră a plenitudinii, a absolutului, a divinității, iar cea de-a opta carte a ei vine să atragă atenția asupra unei mai aparte lumi interioare, vădit deliberat lăsată la vedere între copertile unei lucrări ce-mi pare a fi întâia piatră unghiulară din creația ei.

Și mă încapățânez să spun asta deși Geta Stan Palade este déjà membru cu drepturi depline al Uniunii Scriitorilor din România!

Încă din primul vers al întâiului capitol al cărții, „Noapte brodată cu nuferi” poeta ne avertizează asupra faptului că expansiunea sufletului îi este întru câtva la îndemână, iar interacțiunea cu cititorul devine firească, acesta devenind parte a poveștii poemului: „Te chem,/să-mi aduci muzica sferelor!” sau „Învingător, să descinzi/purtând pe umeri mantie înstelată de Domn/aducând cu inima,/cerul de pământ mai aproape!” (De la celălalt capăt al anotimpului).

Sunt versuri care, sub aspectul nevoii de spațiu vital se extind contagios de frumos și profund înspre întregul volum, depășind ușor limitele în timp și spațiu ale poemului pe care-l întrupează cu propria sevă și existență.

Dar, când crezi că ai detectat déjà drumul pe care vrea să meargă poeta aceasta atrage-n substanța poemului alte planuri, cel divin fiind primul pe care-l aduce ca pe-o adevărată pistă falsă. „Botează-mi, Doamne,/roua sărutului/cu aceeași lină lumină de stea!” zice ea generând planuri paralele de abordare tematică, astfel născând forme noi în manifestarea mesajului liric, chiar dacă acestea, încă neasimilate fiind, nu par a avea profunzimea și vastitatea conceptului de scotocire-n străfunduri de suflet și lume.

E un joc temerar această abordare, una care nu aduce cu nimic cu „dulcele glas clasic”, dar și una care chiar și în absența unei anumite forme de melodicitate reușește să se întipărească pe retina minții datorită substanței imaginilor, chiar dacă aceste cadre tematică par a fi uneori ușor forțate: „Licuricii poienelor/împletindu-mi din tinere mlădițe/la ferestre corăbii” spune poeta, provocând.

Geta Stan Palade trece ușor de la o stare la alta, dar și de la un stil la altul, astfel sugerând atenția acordată sevei cuvântului și aplecarea spre perfecționare.

O face c-o îndemânare ce trădează îndelungul exercițiu, deși debutul său e unul realment târziu („Cerul din oglindă”, 2008, Editura Nona).

Poemele „Mai tineri cu câteva veacuri”, „Până când”, „Cândva” sau „Viorile sărutului” ne avertizează asupra faptului că poeta poate aborda ușor poemul postmodern, dar fără să cadă cumva în descriptivism, în timp ce în „Dorul inimii” ne arată că nu îi este deloc străin poemul cu rimă.

Astfel ea atinge o paletă largă de manifestare poetică, fapt nu întotdeauna de salutat totuși între copertile aceleeași cărți, demers menit să avertizeze cititorul avizat asupra unei anumite continuie forme de căutare, fapt scuzabil pentru oricine la primii pași în literatură, dar nu și la cineva ce bate la ușile consacării depline.

O anumită invocare a paranormalului și divinului, a nesfârșitului în toate formele lui de manifestare – există o predilecție a invocării lui Dumnezeu și o vorbire despre galaxii, despre o mai altfel de cosmogonie – face ca un fior filosofic să străbată versurile, dorința de a înțelege trăiri, interrogația, căutarea de explicații și înțelegere devenind firească: „De ce-ai plecat atât de timpuriu/rătăcind prin troienile triste/de la o galaxie la alta?/De ce? De ce? De ce?” (Rătăcind de la o galaxie la alta), sau „Am rămas/aceeași fată morgană/din închipuirile tale - /viorile sărutului

tău” (Viorile sărutului) spune ea încercând propria îmbărbătare.

În fapt, această aducere-n lumea poemului a unei perspective fizice tinde a fi o adevărată coloană vertebrală a volumului, iubirea plutind peste tot, indiferent că vorbim de stări revelatorii, de invocarea trecutului, a iubitului sau a fiului, logic investit cu o altă formă de iubire și emoție: „Visam că-ntr-o zi/ai să te întorci acasă bărbat,/chipul tău prin oglinzi înnoptând” (Nu-mi uita cuvintele de început).

Poemul „Din memoria fulgerului” e primul care încearcă să justifice profunziomea titlului acestui volum, un volum al căutării de sine, dar și dovadă clară a meșteșugului poetei, curajul ei de-a cânta fapte de arme numai de ea știute, într-o proprie trecere de la proprii aheeni, cu toată jalea strecurată-n cuvânt.

Un pariu temerar cu o poezie nedidactică, una care încolțește pe terenul ferm al valorii, ca-ntr-o renaștere din propria cenușă părându-mi a fi această zidire continuă a bazei spirituale proprii, o mai altfel de așteptare și căutare a pietrei unghiulare. „Secundele măsoară clipa de jar/din memoria fulgerului/ca și când ne-am arvuni/cuvintele dragostei/să poată izbucni lumina.” vorbește ea apăsât despre-o lume deja constituită.

Cred că aici începe să se încheie perioada de gestația a propriei personalități, de aici încolo echilibrul altcândva fragil se rupe în favoarea căutării unei identități sub amprenta căreia să-și bine definească drumul pe câmpia cuvintelor.

Cel mai bine se vede acest lucru din poemele inegale, în care oscilează între forța metaforei, între intarsii de imagini și imagini bune și memorabile, către o anume formă de cădere în descriptivism.

Amintesc aici poeme precum „Mă dor umerii de-atăta dor”, „Cu lumina grădinii adunată în grai”, „Dureri”, „Sfix îndrăgostit” sau „Visăm de dor”, în ultimul poem reapărând tema biblică, un alt filon al scriiturii lui Geta Stan Palade.

Un altul e teama de procesul ireversibil de îmbătrânire, fapt neascuns altfel și el în poem, de parcă poeta ar vrea să ne spună cumva că a descoperit odată cu rețeta vieții veșnice și pe cea a viețuirii în poem.

Dacă de rămânerea ei în slova literaturii române nu mă mai îndoiesc după lecturarea acestui volum, nu îmi rămâne decât să văd că poeta noastră caută să-și continue existența între respirațiile cuvintelor - pe de o parte - și (re)încarnarea în orice altceva, numai ca să ocolească actul final al morții: „Aș vrea să fiu arbore/lângă lanul cu grâu,/să simt inima strămoșilor/cum bate, ecou al dragostei/venit de departe!” (Aș vrea să fiu arbore).

Un adevărat apart capitol în creația poetei Geta Stan Palade îl constituie și subtila întoarcere la lumea copilăriei - tot ca un refuz al acceptării vârstei, a deplinei maturități - precum și invocarea și evocarea personajelor care i-au marcat lecturile de altădată: „Înălțate Împărate,/ palmele noastre/bătucite de diamente/sunt Zei de iubire!//Vă rog, porunciți în cetate/s-avem parte de dragoste,/liniște și bucate,/prinosul ramurii de tei, codrul de pâine!...” (Secvențe - Poruncă), sau: „Prințule/Domn,// vino/să-mi fii// alesul/inimii// pentru/o noapte//brodată/cu nuferi!” (Noapte brodată de nuferi) sau: „Încă din copilărie/mi-am logodit clipele cu Făt - Frumos! (...) Pe atunci,/ mă înrudeam cu Prometeu,/Împăratul Roșu și cu alți Zei și Zeițe” (Hoinărind prin grădina dorului). Este o abordare temerară această suprapunere de planuri imagistice, dar nu numai din perspectiva acestui inedit amalgam al basmului cu realitatea, al poveștii cu viața însăși, poeta neezitând să ampreteze întrun stil personal aceste simboluri ce par nu numai a fi ale unor vremuri trecute, ci și ale unor lumi dispărute în sine.

Reînvierea lor sau chiar simpla invocare îmi pare a fi mai mult o cramponare de lumea copilăriei, acea lume ce dă certitudinea începutului de viață și lume, a continuității sigure, a momentului descoperirii mediului și spațiului înconjurător. Senzația că aceasta este clar viziunea unei poete ce jonglează frumos cu mai multe planuri poetice, cu sensuri și tematici diferite, în stiluri și tehnici diferite - ceea ce face lectura de-a dreptul captivantă pe alocuri - este întărită imediat de alte poeme ca „Preziceri”, „De dragoste” sau „Tandrețe”.

Dincolo de aceste firești căutări și ezități - unele care nu trădează, totuși, nesiguranță! - poeta pare marcată profund de tematica morții, iar spaima de aceasta o face să-și dorească oprirea timpului în loc, o transformare din ireversibil în reversibil chiar. Iar pentru realizarea acestui deziderat atrage complicitatea unui întreg univers, nu numai a spațiului familiar: „De teamă/să nu

îmbătrânesc/prea devreme// inelul lui Saturn/se-ascunde//sub aripa/ cocostârcului//punându-i cerului/pe creștet diademe!”(Inel de logodnă), sau: „Cum trăinicia/urcă la izvor/de jar în sânii mei/răscolitori/inundă soarele!” (De jar în sânii mei răscolitori), sau: „Niciodată n-o să mă poți citi/până la capăt/pentru că prea repede/florile câmpului își închid pleoapele” (De dragoste), zice ea, aproape sentențios.

O linie de sine stătătoare o reprezintă poemele „Secvențe”, „Întoarcerea lui Ulise”, „Aura rugului”, „Perele lunare” sau „Efigii”, poeme cu ușoară tentă de haiku pe alocuri, adevărate fulgurații de gând în substanța lor și primele care arată evidenta nevoie de o mai altfel de structurare a acestui volum.

Cred cu tărie că secvenționarea lui în capitole (chiar) mai mici, dar care să fi fost unitare tematic și stilistic ar fi dar mai multă forță poemelor, cartea fiind mai ușor de parcurs și citit.

De asemenea, ar fi fost mai ușor de subliniat și evidențiat ușurința cu care poeta jonglează cu întreaga paletă lirică, arătând meșteșug, îndemânare și, uneori chiar dexteritate de chirurg ce secționează bine mesajul cuvântului înobilat în poem.

Așa, cu această trecere neașteptată - adeseori de la o pagină la alta - singurul mare reproș ce i se poate face poetei e tocmai ideea de grabă, de includere între aceleași coperti a unor lumini poetice de intensități și facturi poetice diferite. Nu deranjează tematica deloc, ci numai tehnica poetică folosită, punerea în pagină a poemului. Cu toate astea nu ai cum să nu vibrezi la versuri de genul: „Fericit rămână/ cel care în zori/își seamănă brazdele/umezite de rouă/cu aripi și cântece/de privighetori” (Pentru cel care seamănă), sau: „Bate-mi în ferești/cu degete prelungi de lumini!” (Pajiști doinuitoare), sau: „Lăcrimat izvorul/din străbuni îl strig!/Doamne, lasă-mi/plânsul liber/noptilor târzii” (Lăcrimat izvorul), sau: „trecem tărâmul dragostei/din altă vară cu Dumnezeu,/de mână zbor... Cobor” (Din alt tărâm), sau: „Se spune/că numai statuile/n-au lacrimi!/Pe umerii lor/ Timpul se cerne cărunți!” (Statui). Sunt versuri în care poeta concentrează sensuri, în care tinde să demonstreze că ar putea scrie cu succes haiku, versuri care - ca și diamantul - strălucesc din ce în ce mai mult, pe măsura șlefuirii și condensării.

Apoi, de parcă ar fi vrut să ne trezească brusc din această reverie, poeta ne provoacă imediat cu versuri de o intensă încărcătură filosofică, versuri în care parcă strecoară o întreagă experiență de viață. De altfel, un adevărat fir roșu al acestui volum este această experiență de viață a poetei, un artizan adevărat atunci când se apucă să strecoare printre versuri experiențe complexe. Atunci un fior de plăcută stare de liniște și ordine planetară te încearcă cu fiecare pagină dată, proiectul cărții devenind evident, o adevărată inventariere de emoții și trăiri, drept, de intensitate, profunzimi și mărimi diferite.

Altfel spus, Geta Stan Palade ne provoacă discret cu un volum de încărcată tensiune lirică și cu o subtilă încărcătură tehnică.

Volumul de față aruncă mânușa specialistului, dar îi și îngăduie noviceiui să se simtă în lumea lui, fapt ce poate, totuși, dăuna consistenței.

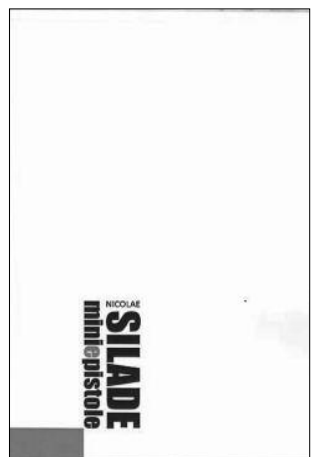
Tocmai când apar întrebările și îndoielile, salvarea vine din aprofundarea directă a subtilului sens al introspecției interioare din perspectiva valențelor și conotațiilor unor priviri interioare, lumi lăuntrice devenind palpabile, vizibile. E artificul stilistic și imagistic de care uzitează poeta, astfel dând greutate textului în ansamblu și unicitate fiecărui poem în parte.

Un demers de recuperare al valorilor, a lumii copilăriei chiar, a tradițiilor de altădată sunt impuse elegant cititorului în poeme ca „Ram îmbobocit de ciocârlii” și „Preziceri”. Ei bine, tocmai această trecere facilă de la un stil poetic la altul facilitează lectorului vederea unei adevărate meditații asupra destinului Omului și Poetului, separat mai mult decât împreună, de parcă dedublarea ar fi la îndemâna autoarei. O provocare plină de substanță și acoperită întru totul, deloc o resemnare în fața implacabilului, din contră o luptă continuă cu acesta, chiar și o luptă interioară dusă până la paroxism.

Poeta îl face complice astfel pe lector, predându-i o elegantă lecție de abordare poetică, una plină de o întreagă filosofie existențială, în care lectorul - avizat sau neavizat - devine părtaș la întoarcerea ei în timp și spațiu, la rădăcina vieții chiar. Mesajul este covârșitor din acest punct de vedere, este chiar coloana vertebrală a acestei cărți prin care Geta Stan Palade a avut grijă să se asigure de faptul că poate avea cândva chiar statuie, o altă temă subtil sugerată.

Scris într-un registru pendulând între grav și ludic, acest epistolar se deschide cu asumarea unei omeneshi incapacități de a cuprinde complexitatea vieții, cu suita ei de zădărnicii coplesitoare, drept care epistolarul se declară dezarmat: n-am învățat nimic din viața asta, iar volumul continuă ca o demonstrație a acestor aserțiuni inițiale.

Un cronicar al prezentului – Nicolae Silade: miniepistole

Scrise în versuri cu măsură amplă, poeziile lui Nicolae Silade, din volumul *miniepistole* – Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2017 – sunt precedate de un cuvânt al autorului (*introducere*), o provocare, de fapt, lansată cititorului, care, astfel, este atenționat că launtrul cărții **nu e poezie. / nu e proză. nici filosofie nu-i. nici religie. este legea mea scrisă / pentru mine. cuvântul meu către mine însumi. singurătatea mea / dintâi**. Și provocarea de care spuneam este accentuată retoric, în finalul acestor rânduri, ele însele (fragment de) poem: **o poți tu înțelege? o poți tu îmbrăca?** În subsidiar, ortografierea cu inițială mică a cuvintelor de la începutul fiecărui enunț poate fi decodată drept o propunere de a înțelege noua apariție editorială a poetului lugojean ca fragment, început demult, dintr-o sui-generis alchimie-maraton, prin care transformă aproape orice respirație, orice trăire, orice întâmplare cotidiană în poezie.

Scris într-un registru pendulând între grav și ludic, acest epistolar se deschide cu asumarea unei omeneshi incapacități de a cuprinde complexitatea vieții, cu suita ei de zădărnicii coplesitoare, drept care epistolarul se declară dezarmat: **n-am învățat nimic din viața asta**, iar volumul continuă ca o demonstrație a acestor aserțiuni inițiale.

Privind volumul în ansamblu, în plan stilistic, dacă, mai ales la început, textele sunt construite colocvial (discursul liric e impregnat de lexicul actual internațional – de *like & share*, spre exemplu) și nu par a urmări să surprindă prin expresivitate (în consecință, sinceritatea confesiunii este ceea ce răzbate, în primul rând, din carte), pe măsura avansării în carte însă, latura aceasta devine tot mai pregnantă, mai densă.

La nivelul conținutului, sunt aduse laolaltă realitatea cu aspirația, în aceeași notă de (auto)ironie (**tocmai luasem premiul nobel și începuse să ningă**), fiindcă propriul parcurs existențial este una dintre temele care-l preocupă pe poet, la evaluarea căruia și-l ia martor, de pildă, pe **fiu** – metaforă, poate, a cititorului (amintind, în acest sens, de poezia argheziană): **ascultă-mă fiule ascultă-mă cu atenție și cu luare aminte ascultă-mă**. Iar în „povestea” sinelui, creatorul se dezvăluie a fi asemenea tuturor din această categorie și, totuși, diferit de toți: **dar de ce vă vorbesc despre mine când foarte bine aș putea / vorbi despre altul și altul și altul sau chiar despre tine frate**.

În ce-l privește, liantul zbaterilor din care i se compune viețuirea în sau într-o poezie se relevă a fi mereu dragostea (exprimată aici într-o mulțime de forme; mai mult, cum dragostea este omniprezentă în volumul lui Nicolae Silade, aceste *miniepistole*-confesiuni îi sunt, de fapt, un amplu imn), despre care, de asemenea, i se confesează unui alter ego, uneori simulând ludicul (**hasta la vista baby hasta la vista îți spun din havana din cuba din / copacabana**), dar, de cele mai multe ori, dând glas unei amărăciuni (temperate), încât textul liric al lui Nicolae Silade se desfășoară între litanie, resemnare / asumare și conștiința că nimic esențial nu se va schimba în universul la care are acces omul. Totodată, făcând referire la noua ordine pe care o instituie, mereu, dragostea în lume, poetul își etalează și perspectiva asupra timpului, iar ecourile eminesciene sunt recognoscibile (**timpul devenise în întregime al nostru cu tot / trecutul lui cu tot prezentul și cu viitorul lui**).

Tot în legătură cu dragostea, dar și cu aspirația spre perfecțiune, sunt decelabile în poezie și influențe ale unor mituri, de pildă, al androginului: **dacă eu te privesc tot pe mine / mă văd ca-n oglindă născut după chipul și asemănarea ta**, îndrăgostitul regăsindu-se și completându-se proiectat în celălalt, dar, concomitent, fiecare fiind și o proiecție a divinului, de vreme ce imploră, psalmic: **lasă-mă doamne să văd să te văd așa cum mă vezi doamne**.

Altădată, în ipostaza de psalmist, într-o invocație insolită, poetul se adresează transcendentului figurat ca o proiecție concentrică de ecrane pe care se derulează la

nesfârșit aceeași scenă – fragment de theatrum mundi, de la care nu lipsește nimeni, **doamnelor și domnilor în această minunată dimineață** –, imaginea înglobând și transmițând un amestec neașteptat de nostalgie și neputință: **și mai e nostalgia de care nu poți scăpa când se aprind luminile / când te îndrepti spre ieșire și ieși ca și cum ai ieși din tine însuși**.

Fiind concepute epistolar, poeziile din volum presupun mereu existența câte unui interlocutor / destinatar (fiind și în ipostaza de argument al observațiilor pe care le împărtășește), între aceștia, poetul îl aduce, peste timp, și pe titanul literaturii engleze și universale, pe care, colocvial, îl invocă (**mister shakespeare domnule will**), reiterând, concomitent, neliniștile spiritului sensibil, contemplativ, gânditor, dintotdeauna, punându-și problemele preocupante pentru toți din tagma lui, căutând, spre exemplu, **să-i găsim un răspuns lui a fi (a nu fi nu intră niciodată în calcul)** și, mefient, întrebându-se (retoric): **cine mai crede azi în poet cine mai crede azi în iubire**.

În descendența postmodernismului, pe de altă parte, cotidianul, cu zonele lui de banalitate, ocupă atenția poetului, care caută (deliberat, de vreme ce se proclamă astfel) să-i **eternizeze neprețuitele clipe**. În felul acesta, o călătorie în Rusia, **grădinița din spatele / județeanului**, invitația spre a recita **niște versuri într-un cămin de bătrâni**, unde află (se convinge) încă o dată că e **dragostea singura noastră avere**, dar și imaginile anodine ale orașului contemporan ori înscrierea pe **feisbuc** sunt câteva dintre aspectele lumii contemporane pe care le trece în revistă poetul, care nu ratează mai nimic din interacțiunile lui cu societatea, nici propriul statut de **om de litere** și, deci, **om de cuvânt**, dar nici o seamă de evenimente ale vieții de zi cu zi, stop-cadre, flash-uri, pe care le transformă în pretext pentru poezie, de la o simplă întâlnire, **la lidl**, spre exemplu, și până la imaginea iconică a unei femei în vârstă, **la umbra nukului bătrân într-o zi de vară la țară**.

Elocventă, mai ales, pentru atmosfera lumii pe care o aduce în poezia sa este epistola a 24-a care cuprinde atâta tragism și atâta cinism, încât poate fi considerată summum-ul cărții unde, dialogând, de astă dată cu sine, poetul concluzionează: **du-te și lasă lumea cum e dacă nu o poți face mai bună**. Iar, în acest context, iubirea nu pare a fi decât interfața credinței, forma de manifestare a căutării divinului, **din pântecul / mamei până-n pântecul pământului**, cu promisiunea-constatere sau cu promisiunea / constatarea că **nu voi înceta să te iubesc niciodată câtă vreme tu ești / însăși viața...**

Partea a doua a cărții, **Insert**, începe cu un fel de rugăciune, un insolit **Tatăl nostru**, în care credinciosul mulțumește **pentru această libertate de a gândi de a fi / de a spune și de a face** și, în final, imploră, în aceeași manieră: **arată-ne calea ta arată-ne împărăția ta arată-ni-te**.

În cartea lui, prin urmare, Nicolae Silade pare tentat să abordeze cât mai mult din ceea ce constituie diversitatea preocupărilor, dar și a mentalităților omului contemporan, la aspectele menționate deja, adăugându-se, între altele, călătorii și interacțiuni în realitate și în gând ori în lumea virtuală, întâlniri cu trecutul prin vizite în spații care-i conservă vestigiile (**întri apoi în cetate ca și cum ai intra într-o altă viață ca și cum ai intra / în alt timp**, prilej de a contempla **mii de ani adunați într-o clipă**) sau doar imagini fulgurante (o ploaie la mare, un tablou al mulțimii revărsându-se în apă, o **minunată seară de august**, care îndeamnă la meditație, la **viața de noapte din vechea cetate**, și, în același timp, la **cei care mâine vor trece pe-aici**), dar și neliniști și așteptări fără nume, din care se poate alcătui o adevărată capsulă a timpului (supratema poeziei), pentru a-i ajuta pe urmașii de peste veacuri ori milenii să-și închipuie secvențe de trecut, chiar dacă acestea nu au nimic spectaculos. Au însă viață și, dând o piatră la o parte ori îndepărtând un val, ar putea să vadă sângele...

Urmărind neîncetat, așadar, meandrele timpului în care trăiește, neobositul iubitor al vieții află că **mult călătorește omul prin sufletul său dar mult mai mult sufletul și încă / mai mult și mai departe gândul**. Călătoria, aventura cunoașterii sunt, de altfel, pentru poet prilej de a se cufunda în sine, de a medita îndelung la lumea lui launtrică, dar și la condiția omului: nu dramatică, dimpotrivă: norocoasă, fiindcă omului i s-a făcut un dar neprețuit, și anume șansa de a reconfigura lumea, de a evalua nu doar ce a fost, ce este, ci, mai ales, ce ar putea fi (**cu ochii închiși poți vedea mult mai bine**), ceea ce permite chiar **un refresh vizual**, fiindcă **sunt lucruri // care se văd cu ochii și sunt lucruri care se văd cu inima**.

Cea de-a treia parte a cărții, ca și precedentele, se remarcă prin surprinderea aceleiași autenticități a trăirii și, concomitent, a dezvăluirii acesteia ori doar a schițării, în mare, a ceea ce observă într-un neobișnuit jurnal, fără să aibă sentimentul unicității, asumându-și doar statutul de parte a unui întreg (omenirea).

Peste toate însă, poezia lui Nicolae Silade cuprinde o tristețe nesfârșită, venind dintr-un dor, paradoxal, de ceva netrăit, dintr-o aspirație despre care pare sigur că nu se va împlini vreodată. Este un sentiment recurent în carte, dedus dintr-o perspectivă ontică, traumatizantă, însă numai dacă insul nu vrea să accepte că pereții destinului uman sunt insurmontabili și că orice răvnește, dincolo de ce poate oferi cotidianul, imediatul, fără să-l deprime, îi rămâne interzis, ca o magmă de care nu se poate apropia, oricât de mult ar admira-o, drept care, conchide: **ferice de cel ce află împăcare în inima sa și liniștire pentru sufletul / său**.

Și, în această continuă tranziție – sufletească – spre o împlinire iluzorie, pe care o conștientizează, se simte **un pom roditor în pustie**, dar și **o oază în deșert** sau **o casă zidită pe stâncă**, visând mereu la **o viață nouă**, pe **propriul drum în propria viață**.

Perspectiva lirică apolinică, traversând contemporaneitatea, dar și trecutul, aduce în prim-plan, de-a lungul cărții, dincolo de cele amintite, o diversitate de teme, deseori neașteptate (raportul dintre destin, educație și alunecarea spre dictatură, dintre geneză și apocalipsă, visul, inserția rețelelor de socializare – a facebook-ului – în existențele individuale etc., etc.), însă recurentă este preocuparea legată de timp, care trece **prin el însuși fugărit de veșnicia frumuseții** și de relația cu divinul, abordată psalmic, aproape de fiecare dată, printr-o litanie (ca în epistola cu numărul 46): **doamne între cei care cred în tine și cei care nu te cred stau eu**, iar atitudinea față de dumnezeire amintește, din nou, de argheziana pendulare între „credință și tăgadă”.

Coborându-se în sine, scoțându-și la suprafață amintirile, cel ce se confesează își exprimă gratitudinea pentru înaintași, deveniți rădăcinile lui, și concluzionează: **deci să recapitulăm dar sub nici un motiv să nu capitulăm**. Pe acest fundal de trăiri, cioranian, acceptă viețuirea ori, mai degrabă, o înțelege ca pe o formă de atenuare a morții: **moartea se ispășește trăind**.

Nici tema fericirii nu este, în context, eludată: **ce înseamnă a fost odată ce înseamnă să fii fericit adică să fii / să fii mulțumit de ceea ce ai de ceea ce ești de ceea ce este**, iar fericirea este paradisul pierdut, care argumentează tendința regresivă, vizibilă deseori în poemele lui Nicolae Silade.

O posibilă concluzie a rândurilor de față sunt chiar versurile ultimului poem din volum, o pledoarie împotriva înstrăinării de sine pe care, indirect, de-a lungul întregii cărți, poetul caută să o atenueze: **când te trezești să nu deschizi imediat telefonul laptopul postările / de pe facebook te întorc în trecut să nu-ți lași privirea peste litere / de revistă de carte ideile de acolo te vor duce departe departe de / tine când te trezești să nu faci nimic înainte de a-ți asculta bătăile // inimii înainte de a te gândi la gândurile tale să nu faci niciunul din lucrurile pe care lumea le face**.

Mariana Șenilă-Vasilu

La vreo trei-patru kilometri de Abrud, în dreptul localității Gura Roșia, o bandă transportoare de minereu traversează pe deasupra șoseaua. E semnul că se intră în legendarul perimetru minier al Roșiei Montane. Numele localității vine de la apa înroșită de reziduurile rezultate din prelucrarea minereului aurifer și argintifer, ba chiar și de cupru în care este bogată zona. La vărsarea în Arieș, aval de Câmpeni, apele par despicate în două de o mână nevăzută: un șuvoi roșu și turbure provenind din afluentul Roșia ce se varsă în râul Abrud și din acela în Arieș, și șuvoiul limpede ce vine din Arieșul Mic. Prima e o apă moartă în care nu mai supraviețuiește nimic, celălaltă, încă, o apă vie în care, în bulboane și mici cataracte mai poate fi admirat saltul zvâcnit al păstrăvului creând mici curcubee în soare, sau umbra spinării lipanului alunecând fantomatic printre pietre.

Gura Roșia nu-i decât unul din cele 16 sate, cătune și crânguri satelit ale Roșiei Montane. Risipite pe dealuri asemeni unei turme răzlețite pe pășunile muntelui, ele formează zona auriferă al cărei centru a fost și a rămas Roșia Montană. Împreună cu Caraci, Baia de Arieș, Zlatna, Săcărâmb formează așa-zisul poligon aurifer din Munții Metaliferi, acest Eldorado al Apusenilor. N-a fost neam sau seminție care să nu dorească să-l ia în stăpânire și asta din cauza

nemaipomenitei bogății a prețioaselor zăcăminte. Și niciuna care să-l cedeze de bunăvoie. Retragerea romanilor din Dacia (274-275 d. Hr.) s-a datorat permanentelor agresiuni și amenințări din toate părțile împotriva imperiului roman, iar nu a vreunei bruște bunăvoințe a bătaiosului războinic, general și împărat Aurelian. După ce regatul maghiar a pus mâna pe Transilvania, nu s-a lăsat clintit din loc o mie de ani. Chiar și în prezent, Ungaria nu se poate consola cu pierderea ei. Încrâncenata propagandă revizionistă maghiară a continuat chiar și după încheierea Tratatului de la Trianon (iunie, 1920) să emită pretenții asupra teritoriilor pierdute la încheierea Primului Război Mondial, iar asupra Transilvaniei, în mod special.

Un bun exemplu privind metodele folosite în acest sens este ceea ce s-a petrecut în timpul Expoziției Cinegetice de la Berlin din 1937. Primul și cel mai vexant lucru pentru România a fost descalificarea trofeului de cerb românesc *Kosh* vânat în Munții Călimani, în 1900, care în 1930, la Lipsca/Leipzig, dobândise recordul mondial, în favoarea trofeului unguresc *Draskovich*, recoltat în Maramureș în 1911. Retrogradarea la Berlin a trofeului de cerb românesc cu 5 puncte, acordându-se întâietate nemeritată trofeului unguresc, avea cu totul alte rațiuni decât cele sportive; pe atunci Ungaria curta Reichul nazist, iar acesta venea în întâmpinarea dorințelor ei, inclusiv a pretențiilor teritoriale, așa cum s-a întâmplat în cazul Diktatului de la Viena, din 1940.

Într-un articol publicat în celebra revistă „Carpații”, nr. 1/1938, biologul cinegetic A.M. Comșia (1891-1974) scria dezgustat despre cele petrecute la Expoziția Cinegetică de la Berlin din anul precedent și mai ales despre „mutilarea cu barda” a criteriilor după care erau clasificate trofeele, *„revizuite”, dar nu în temeiul unor noi și fundamentale experimentări, ci simplaminte pe criterii fanteziste, prin improvizarea fugară la masa verde, „din burtă”, „din brăcinari” (...).*

„Impresia pe care mi-a lăsat-o expoziția este că ea a avut scopul de a servi ceva mai mult decât scopuri curat vânătorești”. Cu toată această manevră murdară, la Expoziția Cinegetică de la Berlin, România a ieșit pe locul întâi, obținând 366 de premii internaționale, urmată de Polonia cu 316, Ungaria situându-se abia pe locul trei cu numai 280.

A doua întâmplare petrecută atunci este încă și mai semnificativă. Dacă României îi fusese pus la dispoziție un pavilion mai modest, chiar impropriu, Ungaria a avut parte în cadrul expoziției de un spațiu privilegiat. Asemeni celorlalte pavilioane, ba mai abitir decât acelea, cel unguresc se străduia în fel și chip să-și facă reclamă - ungurii sunt experți în așa ceva! -, dându-le vizitatorilor spre amintire mici atenții. În primul rând le era oferit un pahar din celebrul vin de Tokay. Încântat, musafirul ducea paharul la gură, dar pe limbă nu-i ajungea decât o înghițitură de vin, suficient doar ca să-i stârnească pofta. Paharul era fals, mai mult sticlă decât vin! Odată cu așa-zisul pahar de Tokay, îi era oferită și o carte poștală cu harta Ungariei din acel moment. Numai că, tot jucându-se cu ea, fără să vrea vizitatorul atingea o rotiță ce declanșa un mecanism care schimba brusc imaginea: în fața ochilor uimiți, harta se descompunea în bucăți refăcând vechea hartă a Ungariei Mari, cu toate teritoriile pierdute în urma Tratatului de la Trianon, printre care, bineînțeles, și Transilvania. Perfida propagandă, ca și amicizia dintre amiralul, fără mare!, Horthy (1868-1957) și Hitler, au dus în cele din urmă la materializarea samavolnicei pofte a revizionismului maghiar. Ca de un ic, inima Transilvaniei a fost despicateă în două de bucata smulsă prin criminalul Diktat de la Viena.

Șocată de cele întâmplate nu a fost doar România. Invitată la masă de un cunoscut diplomat francez, al cărui nume, lesne de înțeles, îl trec sub tăcere, am fost impresionată să văd cu câtă exactitate mi-a desenat pe un șervețel harta Transilvaniei mutilată prin arbitrajul de la Viena. Perspectiva pierderii din nou a Transilvaniei la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial a determinat autoritățile fasciste maghiare să schimbe interlocutorul și să încerce să trateze problema teritorială cu sovieticii. Tot așa cum tratează azi cu Putin! Puțin a lipsit ca Stalin să le facă pe voie. După o perioadă de incertitudine - cu toate că la 25 octombrie 1944 România fusese definitiv eliberată de trupele române - autoritățile din Transilvania erau în mod paradoxal tot cele ungurești. Cu ditamai musca bâzâindu-i pe chipiul de generalisim (anexarea abuzivă a Basarabiei și Bucovinei de Nord), Stalin a decis ca România să rămână totuși în granițele anterioare stabilite prin tratatul de la Trianon în care era cuprinsă și Transilvania. Minus, bineînțeles, Basarabia și Bucovina de Nord, pohta ce pohtise tătucul. Însă a avut grijă să planteze acolo și un cui al lui Pepelea, ca la o adică... Cuiul a fost Regiunea Autonomă Maghiară, înființată în 1952, care în 1960 și-a schimbat denumirea în Regiunea Mureș - Autonomă Maghiară. O fi avut Ceaușescu multe păcate, dar avea din punct de vedere politic și instinct. Acela i-a dictat în 1968 ca, odată cu reorganizarea teritorială, să șteargă „autonomia maghiară” de pe harta politic-administrativă a României. Dacă a avut sau nu dreptate Ceaușescu să facă asta s-a văzut după 1989. Politica cuiului lui Pepelea continuă să funcționeze; de el își atarnă revizionistii extremiști unguri, interni și externi, speranțele în autonomie. Extremiștii, nu și întreaga populație maghiară pe care aceștia încearcă să o ducă de nas și să o incite la ură.

După eliberarea țării, ura și disperarea ungurilor revizionști a fost atât de mare încât reprezentanții Partidului Comunist Maghiar, incluși în PCR, au cerut *„o Transilvanie independentă care, având frontieră comună cu URSS, ar putea fi inclusă în Uniunea Sovietică”.* Sic! Reacția Ungariei a fost precum a mamei vitrege din judecata lui Solomon: dacă nu poate avea Transilvania, nici România să nu aibă parte de ea. „Românul” Miklos Goldberg, care a făcut această propunere incalificabilă, n-a fost singurul. Ministrul de Interne de sinistră amintire Teohari Georgescu, omul sovieticilor, informa guvernul român că Transilvania nu poate fi recâștigată decât ca parte constitutivă a...

URSS. Altul, și mai român decât toți, Vasile Luca, se lupta din răputeri împotriva reanexării Nord-Vestului Transilvaniei la România, iar Valter Roman milita „argumentat” pentru „acordarea independenței Transilvaniei”, adică să fie lăsată în calea lupilor ce o așteptau de o parte și de cealaltă. La Cluj, autoritățile ungurești, rămase pe loc chiar și după eliberarea Transilvaniei, au creat un parlament independent. Și exemplele oferite în acest sens de istoricul american Larry Watts în volumul „Ferește-mă, Doamne, de prieteni...”, dedicat istoriei României contemporane, ar putea continua. Concluzia la care ajunge este una amară, cu gust de cucută, constant administrată țării noastre după 1944 de unguri și sovietici/ruși. Trăiască în veci prietenia româno-sovietică! Trăiască pacea între popoare! În fapt, și ungurii și sovieticii au dat gir tezei “marelui învățat al popoarelor”, Engels, după care românii ar fi *„un popor fără istorie” și că „disparația lor de pe fața pământului va fi un pas înainte”.*

Sic! Românii s-au încăpățânat să spraviețuiască istoriei, dar mai ales tezei lui Engels. Țara e la locul ei, Apusenii, la fel. Bogățiile munților în aur și argint fac să lucească de lăcomie ochii foștilor și mai noilor „prieteni”, în mod special ai companiei „canadiene” Gold Corporation. Chestiunea generic numită *Roșia Montană* e încă la ordinea zilei chiar dacă contractul a încetat. Împiedicată să-și facă de cap și să otrăvească solul și apa cu cianuri care ar fi distrus zona, Gold Corporation a dat statul român în judecată, pretinzând despăgubiri enorme. Litigiul e în curs, iar logica juridică și dreptatea sunt puse la încercare. Pentru că astfel de companii nu-s obișnuite să piardă; ceea ce n-au putut obține printr-o exploatare criminală, nădăjduiesc să obțină, în dolari, pe calea sancțiunilor aplicate României pentru nerespectarea clauzelor contractuale. La noi, ca mai totdeauna, adevărul umblă cu capul spart.

Aurul dacic luat ca pradă de război de romani provenea în cea mai mare parte din exploatări de suprafață și din aluviuni aurifere în care erau bogate Arieșul și râurile de la sud de Munții Metaliferi, în mod special Mureșul. În „Istorii”, Herodot pomenește de neamul agatârșilor, o ramură a sciților din Nordul Mării Negre, care, spre deosebire de grosul sedentar al acestora, a emigrat taman în zona râului Mureș. „Iar agatharsii sunt oameni gingași și poartă aur” (...) „și cu toții facu treaba muierilor de opște, pentru că să chemi toți rudenie și să nu aibă zavistie întru ei. Iar cu pravila Thrachilor să țin și aceștia” (traducerea „Istoriilor” lui Herodot făcută de spătarul Nicolae Milescu între 1668 și 1670). Cititorul se va întreba pe bună dreptate ce legătură pot avea agatârșii stabiliți pe Mureș cu exploatările din Apuseni? Au, și iată de ce. Principalul afluent al Mureșului, Mariscum, cum era numit în antichitate, este Arieșul/Aureus în latină, care se varsă în Mureș aval de Aiud. Or, Arieșul era purtător de bogate aluviuni aurifere pe care le-au exploatat agatârșii cu mult înaintea secolului V î.Hr. când și-a scris Herodot „Istoriile”, deci înainte de constituirea statelor geto-dacice. Mare amator de istorie și dacofil învederat, Ceaușescu și-a amintit prin 1980 de metoda de extracție a aurului din aluviuni. Cum era presat de plata datoriei externe, s-a gândit că n-ar fi rău să recurgă la ea. Drept care, năstrușnica idee a exploatării „tradiționale” a aurului a concretizat-o în decretul Consiliului de Stat nr. 46/1980 prin care dădea liber la „extragerea și valorificarea aurului din nisipurile aluvionare”. La sfârșitul secolului XX se revenea la povestea lăunii de aur, a culegerii aurului cu postavul și șaitrocul ca pe vremea sciților. Puțin a lipsit să se organizeze brigăzi patriotice gen Bumbesti-Livezeni înarmate cu șaitroace care, stând pe vine pe malurile Arieșului și Mureșului, să dea țării cât mai mult aur. Cât de absurdă a fost viziunea ceașistă se poate vedea; cu tot decretul, “acțiunea șaitrocul” nu s-a materializat.

Roșia Montană a intrat în zona de mare interes a istoricilor după descoperirile succesive dintre 1766 și 1855 a tăblițelor cerate în galeriile miniere de la Sf. Ecaterina - Monulești, Sf. Iosif din masivul Leti, Sf. Simion, din masivul Cărnic, din galeriile Ohaba și Laurențiu din masivul Igre. Din păcate, din cele 50 de tăblițe descoperite, jumătate s-au pierdut fie la contactul direct cu

aerul, fie din cauza manipulării lor neglijente, căci la acea dată arheologia era la noi abia la început, iar cei care au dat de ele nu erau profesioniști. Descifrarea acestora a dat la iveală numele localității miniere, *Alburnus Maior*. Specializat aproape în exclusivitate în istoria romană (vezi volumele celebrei „Istoria Romană”), Theodor Mommsen (1817-1903) s-a arătat foarte interesat de descoperire, drept care, în călătoria întreprinsă de el în 1857 în Italia de Nord și Austria, a inclus și Transilvania. Rezultatul cercetării tăblițelor cerate de la Alburnus Maior a fost publicarea acestora de către T. Mommsen în 1873. Promptitudinea cu care istoricul german, laureat al Premiului Nobel, a reacționat la vestea descoperirii tăblițelor în niște cătune miniere uitate de lume din Apuseni, arată importanța lor pentru istoria lumii antice, marea lor valoare istorică. La fel, descoperirile arheologice din zonă, în marea lor majoritate întâmplătoare, prin cantitatea și calitatea lor, de la fragmente epigrafice și arhitectonice, unelte de minerit ori de altă natură, resturile unui altar roman, bucăți de zidărie și chiar urmele unei necropole arată tabloul complex al așezării și importanța dată de romani localității Alburnus Maior. La fel și tăurile pentru spălarea minereului din apropierea gurilor de exploatare minieră.

Dar, apropo de tăuri, țin să povestesc o întâmplare petrecută la o sesiune de comunicări științifice care a avut loc înainte de 1989 la Muzeul Județean Argeș. Onoarea deschiderii i-a revenit unui reputat arheolog al cărui nume prefer să-l trec sub tăcere. Titlul comunicării, neașteptat și pretențios, era „Reprezentări ale drumului parcurs de trupele romane pe Columna lui Traian”. Autorul comunicării era însoțit de o specialistă în palinologie, știință după care vechimea unui sit poate fi stabilită și după urmele de polen găsite la săpături. Ce fel de polen putea găsi respectiva specialistă pe Columna traiană n-am prea priceput, dar, mă rog, era decizia susținătorului comunicării. Din păcate, comunicarea în sine s-a dovedit o încropeală superficială, gen operă de popularizare. Reputatul arheolog uitase sau neglijase regula după care, atunci când vorbești în public, să nu-l crezi total neinforma, să ții cont și că printre ascultători pot exista cunoscători care-ți pot judeca spusele. Rezumatul comunicării era cam acesta: în drumul lor către Sarmizegetusa Regia, trupele romane trec printr-o zonă sălbatică împădurită cu stejari și se opresc „unde va în Apuseni, într-o zonă de lacuri”. Sic! Erorile erau multe - stejarii cresc doar în zona subcarpatică, la Sarmizegetusa endemic dominant este fagul/*Fagus Albus Silvaticus*; existența unor construcții, precum și a figurilor de daci, arată că nu s-a trecut doar prin sălbăcie, ci și prin așezări umane; în fine, cea mai gravă eroare era presupusa existență a unor lacuri în Munții Apuseni. *În Apuseni nu există lacuri*, ci doar tăuri pentru minerit, și acelea create de romani după 106, anul ocupării definitive a Daciei de către Traian. Care Traian s-a arătat de îndată interesat de exploatarea miniere din jurul Roșiei Montane și Abrudului, dispunând aducerea unor echipe de meșteri în minerit taman din Iliria. Lesne de înțeles iritarea care m-a cuprins la auzul atâtor aproximații și erori venite tocmai de la o somitate în arheologie. Cu istoria nu te joci, mai cu seamă când e vorba despre trecutul țării tale. Mi-a fost greu să înghit cu seninătate toate acestea și am reacționat. Cu respect și politețe, dar ferm. Să asist însă și la sesiunea din acea după-amiază mi-a fost peste poate...

„Lacurile” despre vorbise reputatul arheolog, adică tăurile, există și azi în perimetrul Roșiei Montane. Așa sunt Tăul de la Țarina (cuvântul țarină desemnează perimetrul unei exploatare miniere, n.n.), din spaatele exploatarei de la Cărnic, Cărniceș și faimoasa Cetate, Tăul lui Anghel, Tăul Brazi, tăul de la Corna, Tăul Găuri și altele care vor mai fi fiind. Dezafectate, astăzi ele reflectă în luciul lor norii care se mână pe cer, lumina soarelui, brazii și vârfurile munților. Oglinzile lor de apă fac parte în modul cel mai natural din peisaj, dar pentru a se integra a fost necesar să treacă aproape două mii de ani. Oare câte mii de ani vor fi necesari să se vindece pământul otrăvit de cianuri și maica natură să oblojească rânile căscate în munte de exploatarea nesăbuită precum cele prevăzute de compania „canadiană”?

Există în arheologie un principiu de bază: nu dezgropi un sit dacă nu-l poți conserva. Tot așa ar trebui conservate bunurile subterane ale munților până când se va descoperi o metodă de exploatare care să nu rănească, să nu distrugă și

să nu pocească frumusețile naturale ale pământului românesc.

Îmi amintesc cu multă întristare cele văzute în iarna lui 2005, când am trecut pe același traseu, Zlatna, Abrud, Roșia Montană, Cămpeni. Sub un cer mohorât, în lumina lingavă care se strecura cu greu printre negurile scămoase ce se trăgeau peste coama muntelui și peste Zlatna, scheletul vechilor hale de exploatare minieră, distruse și prădate după privatizarea forțată, semăna cu un cimitir răvășit vegheat doar de câțiva stâlpi funerari. Sau cu o plajă din America de Sud unde erau dezmembrate balenele pe care, remember sinistru, stăruie încă scheletele lor. Înfiorată, am întors capul ca să nu mai văd acel peisaj industrial dezolant care-mi rănea deopotrivă și văzul, și sufletul. Zadarnic, parcă toate erau făcute să mă întristeze, de la peisajul tern la copacii desfrunziți și lumina murdară. Ca o cobe, pe o creangă de fag desfrunzit, un corb croncănind a urât și pustie ne-a tăiat drumul. Și pustia s-a arătat curând, erau haldele de steril de la Roșia Montană. Să spun că peisajul marcat de ele era de o înfiorătoare urâtenie e prea puțin. Uruiala toxică scuipată din malaxoarele de prelucrare a minereului se adunase strat cu strat formând un trunchi de piramidă în trepte de un cenușiu... cel mai cenușiu posibil. Piramida morții a tot crescut an de an ca o amenințare ce urcă distrugând totul în juru-i. În preajma ei, iarba nu mai crește, copacii se usucă, vietățile au fugit și ele, iar scursorile prelinse mănesc apa Roșiei. Și asta pentru ce? Se zice că Alexandru cel Mare, simțindu-și aproape sfârșitul, ar fi cerut să fie înmormântat cu mâinile afară din coșciug, ca să arate lumii că nu a luat cu el nimic pe lumea cealaltă. Dar lumea n-a învățat nimic din pilda sa, iar goana după aur și bogății a continuat încă și mai dementă. Și cu cât o persoană e mai puțin evoluată spiritual, cu atât e obsedată mai mult de posesia metalului galben. Orbi, oamenii nu înțeleg că în realitate nimic din ce răvnesc nu le aparține, că totul este închiriat numai pe perioada vieții și că nimeni nu duce cu el dincolo absolut nimic...

Deși în istorie Roșia Montană este amintită mai mult ca centru minier, rolul său în luptele pentru recunoașterea identității naționale, în evenimentele majore din Apuseni, a fost mult mai important. În timpul răcoalei lui Horea, Cloșca și Crișan, minerii roșieni au luat partea acestora, amenințându-i pe nobilii maghiari și pe proprietarul minei, care se ascunseseră în galerii, că le dau foc dacă nu ies de acolo. Când aceștia, speriați, au ieșit din mină, răsculații nu le-au cerut decât să treacă la... ortodoxie. Sfântă naivitate! După înăbușirea răcoalei, nobilii unguri s-au răzbunat cumplit pe roșieni.

Rolul cel mai important jucat de roșieni în timpul revoluției de la 1848 avea să-i plaseze printre cei mai vajnici apărători ai idealurilor acesteia. Dintre toți s-a distins figura rubicondă, tivită de o barbă stufoasă, a protopopului greco-catolic Simion Balint, popa Balint, cum îi spuneau toți. Lăsând deoparte sutana, dar cu credință în Dumnezeu românilor, Simion Balint s-a înrolat în armata lui Iancu conducând un grup de lăncieri. Vorbitor cu har și din toată inima, se poate spune că a fost cel mai bun propagandist al revoluției, reușind să mobilizeze moțimea. Ori de câte ori se ținea vreo adunare, la Cămpeni, la Bistra sau Abrud, protopopul convertit în revoluționar și luptător era prezent. Fără alt mijloc de comunicare decât vorba dusă din om în om, sau de mesajul dat de tulnice, el a reușit să-i mobilizeze pe moții, țopii și mocanii risipiți pe munți să vină la adunarea de la Blaj din mai 1848. Vorbele sale mobilizatoare, care au avut ecou în inima locuitorilor din Apuseni, au făcut atente autoritățile maghiare. Arestat pentru instigare la revoltă și închis la Aiud, strașnicul popă Balint a fost eliberat la presiunea maselor de participanți la cea de-a treia adunare de la Blaj, din septembrie 1848. Împreună cu Avram Iancu și Ion Buteanu, au condus acțiunile de dezarmare a gărzilor nobiliare ungurești din Zarand. Numit prefect de Turda în decembrie 1848, s-a aflat în fruntea lăncierilor săi apărând acolo unde era nevoie și mai ales Vala Arieșului constant atacată de diviziile de honvezi unguri. Moțește, le-a administrat câte un toc zdravăn de bătaie trupelor maghiare comandate de Emeric Hatvani, și mai cu seamă celor ale lui Farkas Kemeny, cel care ocupase Abrudul pentru ca, după nici opt zile, să fie pus pe fugă. Popa Balint, cum îi spuneau moții, a luptat vitejește până în cea din urmă zi a înfrângerii revoluției, la 10 septembrie 1849, când, amăgiți cu promisiuni deșarte făcute de austrieci și forțați de trupele habsburgice, oamenii lui Iancu au fost dezarmați. Nu era însă

în firea lui Simion Balint să cedeze, el a continuat până la moartea sa, în 1880, să se zbată sub toate formele pentru emanciparea socială și națională a moților, implicit a tuturor românilor din Transilvania. E suficient să se amintească, printre altele, că numele său figurează pe un important act cultural, înființarea „Asociațiunii pentru literatura română și pentru cultura poporului român”. Pentru că, pe lângă rolul său în revoluția

de la 1848, Roșia de Munte, cum era numită pe atunci, a fost și un însemnat centru cultural al românismului. Simion Balint a avut, la propriu și la figurat, urmași spirituali și de sânge prin fiica sa căsătorită cu Iosif Hodoș, pe Enea Hodoș, pedagog, folclorist și istoric literar, membru corespondent al Academiei Române; pe Alexandru Hodoș, mai cunoscut sub pseudonimul Ion Gorun, poet, prozator și excelent traducător; în fine, pe Nerva Hodoș, stabilit la București, care a jucat un rol de bază în cercetarea și publicarea „Postumelor” lui Eminescu, precum și o consistentă contribuție la elaborarea „Bibliografiei vechi românești”.

Simion Balint din Roșia de Munte a fost lider și model de urmat pentru revoluționarii de la 1848, dar n-a fost singurul care a înfruntat autoritățile opresive ungurești. Cei cărora le-a stat aproape, în frunte cu Iancu, dar și cei care l-au urmat erau animați de aceleași idealuri și de același curaj. Dincolo de copertele scrierilor despre Revoluția de la 1848 au stat oameni simpli, în majoritate țărani moți fără carte, care au înțeles mai bine decât oricine din lecția îndelungată plină de trudă și umilințele îndurate generații la rând timp de o mie de ani. Cuvintele rostite de Avram Iancu: „*Pentru adevărata libertate și recunoaștere a existenței politice a națiunii române trăim și murim*”, au fost adevăratul crez al moților gata să se jertfească pentru el. Pentru că, oricât de impresionant ar fi cele petrecute în timpul scurtelor revoluții din Moldova și Țara Românească, ele n-au atins niciodată intensitatea, tragismul și violența celor petrecute în Apuseni. Și niciuna nu a reușit extraordinara performanță de a rezista asaltului concertat a două imperii, rus și austriac, și al Ungariei. Cămpeni a fost timp de peste un an singura localitate liberă din arealul transilvan, nefiind ocupată nici de unguri, nici de austrieci și nici de ruși. „Noi nu ne vindem țara!”, s-a strigat în 1848 în Transilvania. Tot așa s-a strigat și în 1990, dar înțelesurile și urmările au fost total diferite. Țara al cărui pământ și integritate au fost plătite cu sânge în 1848, în Primul Război Mondial și în Al Doilea Război Mondial a adus Transilvania în sânul patriei mumă. Degeaba au strigat unii „Nu ne vindem țara” în 1990, ea a fost scoasă la meztă bucată cu bucată de șleahă politică de Dâmbovița. La 1848 s-a luptat pentru limba română; mai pocită decât e la ora asta, româna n-a fost niciodată. Acum când, chipurile, le avem pe toate, nimic nu mai e al nostru, iar idealurile strămoșilor nu mai mișcă nimic în noi. Ideea încorporării Transilvaniei la Ungaria, așa cum vedea nobilimea maghiară, a fost respinsă în 1848 chiar și de secui - „Pereți despărțitori să nu mai izoleze pe sas, ungur și pe român. Aceștia trei, într-o strânsă alianță frățească vor rezista victorioși oricărui dușman sumbru și se vor dezvolta împreună”, scria atunci într-o publicație maghiară. Astăzi, incitată de revizionismul maghiar, secuimea cere separație și autonomie... Cine și când va reuși să le dea tuturor neamurilor mintea cea de pe urmă? Și românilor, și ungurilor, și secuilor?...

Deși în istorie Roșia Montană este amintită mai mult ca centru minier, rolul său în luptele pentru recunoașterea identității naționale, în evenimentele majore din Apuseni, a fost mult mai important. În timpul răcoalei lui Horea, Cloșca și Crișan, minerii roșieni au luat partea acestora, amenințându-i pe nobilii maghiari și pe proprietarul minei, care se ascunseseră în galerii, că le dau foc dacă nu ies de acolo. Când aceștia, speriați, au ieșit din mină, răsculații nu le-au cerut decât să treacă la... ortodoxie.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie Armand Călinescu și redacția Revistei-document *Restituiri Pitești*, a organizat prima ediție din anul 2018 a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma”. Dezbateră, susținută de redactorul-șef al Revistei *Restituiri Pitești*, lector univ. dr. Marin Toma, a avut tema „O istorie culturală a denigrării”. „De cele mai multe ori sunt atacate ideile, pentru că oamenii sunt finiți, ideile mor greu, de aceea, cea mai mare bătălie a fost dată pe combaterea anumitor idei. Despre istoria denigrărilor în spațiul românesc putem constata că unele idei sunt minimizate, sau luate în derâdere; în funcție de etapele istorice, se poate ajunge și la contestarea unor idei, la caricaturizarea unor persoane, anularea valențelor morale ale unor

Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Invitat - academicianul Gheorghe Păun

evenimente istorice. Sunt exemple celebre de persoane, idei și națiuni care au fost sau sunt denigrate, la fel și etnii, rase, sex, categorii socio-profesionale. Și numerele pot fi denigrate, cum ar fi numărul 13, deși ghinionul și norocul sunt relative, iar într-o lume prinsă în febra conspirațiilor, cifra 6 creează o isterie greu de explicat. Și animalele

Serbarea de Crăciun a cursului de balet și gimnastică ritmică

au fost demonizate, la fel și unele plante, cum ar fi nukul sau măruș, despre care se spune că duc cumva către lumea răului. Referitor la lumea politică, cel puțin cea de după 1990, vedem că toate campaniile electorale au fost construite în principal pe denigrări; și valorile au fost denigrate, iar adevărul este cel mai denigrat dintre toate”, a spus Marin Toma.

„Daruri Muzicale”

■ Centrul Cultural Pitești a organizat, în Sala Ars Nova, ediția din luna decembrie 2017 a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. La evenimentul coordonat de scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu a fost invitat academicianul Gheorghe Păun, matematician, informatician, poet și filosof argeșean, autor a numeroase lucrări cu caracter științific, dar și literar. Distinsul invitat a susținut o fascinantă prelegere despre Go, un sport al minții cu rădăcini în Japonia, dar și despre matematică, informatică și poezie. Dezbateră s-a împletit cu o lectură susținută de scriitoarea Mona Vâlceanu, din poemele semnate de Gheorghe Păun, spre delectarea publicului numeros, format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Național I.C. Brătianu și alți pasionați de cultură. „Dacă lăsăm prea multă independență calculatoarelor, este posibil ca acestea să ne considere inutile și la un moment dat să ne scoată din priză”, avertizează academicianul.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat, în Sala Ars Nova, lansarea cărții cu titlul „Poeme păgâne și alte scrieri”, de Mona Vâlceanu. Originară din Pitești, autoarea s-a remarcat de-a lungul timpului printr-o bogată activitate didactică și culturală. A predat limba și literatura română la mai multe unități de învățământ argeșene, este editor, poetă și scriitoare de o percepție aparte. Își așterne cu pricepere gândurile și trăirile în versuri cu tematică romantică, filosofică ori religioasă, dar surprinde și prin romane de o subtilitate specială. La noul eveniment editorial au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, creatori și consumatori de cultură. Despre volumul „Poeme păgâne și alte scrieri” au luat cuvântul poetele Denisa Popescu, Silvia Grigore, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, profesorul de limba și literatura română Vasile Ghițescu și scriitorul Mihail Ghițescu. „Este o carte a emoțiilor, a despărțirilor, un semn că autoarea este la capătul unei perioade de înțelegere; este o carte care pune punct și cărților de poezie, dar și romanelor, este o carte-medalion, sau o carte-cadou”, a spus poeta Denisa Popescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova spectacolul muzical, sub genericul „Daruri Muzicale”. Manifestarea, care a stat sub semnul sărbătorilor de iarnă, a fost susținută de copiii care urmează cursul de pian, intitulat „Prietenul Meu Pianul” și desfășurat în cadrul instituției de profesoara Clementina Dionisie. Micuții artiști au interpretat melodii la pian, dar și la chitară și la un instrument mai puțin cunoscut, ukulele. Lor li s-au alăturat copii talentați, pregătiți de profesoara de pian și vioară Valentina Constantin. Evenimentul s-a încheiat cu decernarea diplomelor de merit din partea Centrului Cultural Pitești, dar și cu daruri simbolice de la doamnele profesoare.

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația Culturală Liviu Rebreanu au organizat, în Sala Ars Nova de la Casa Cărții, medalionul literar-istoric, sub genericul „In Memoriam Gheorghe Badea”. Evenimentul, moderat de președintele fundației, profesoara-poetă Allora Albulescu, a cuprins evocarea personalității veteranului de război Gheorghe Badea, care s-a stins din viață în urmă cu 7 ani, la vârsta de 98 de ani. Manifestarea a stat sub semnul emoției, create mai ales de profesorul universitar și kinetoterapeut Petruța-Daniela Mihăilescu, nepoata distinsului dispărut, dar și de preotul Ștefan Gilă, prin prezentarea jurnalului de front al lui Gheorghe Badea. „Intenționez să public acest jurnal, care, pe lângă întâmplările și suferințele prin care a trecut bunicul meu când a luptat în război, mai cuprinde balade, doine și cugetări filosofice ale celui care a fost un om simplu, cu două clase, dar un patriot adevărat și demn”, a mărturisit printre lacrimi Petruța Daniela Mihăilescu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova Serbarea Pomului de Crăciun, a copiilor care urmează cursul de balet și gimnastică ritmică, desfășurat de profesoara Nicoleta Andrei în cadrul instituției. Evenimentul a cuprins un program artistic și festivitatea de premiere a talentaților artiști, printre care se numără și fetele care au câștigat trofee importante la competiții sportive naționale și internaționale. Pentru efortul lor, toți copiii au primit daruri dulci de la Moș Crăciun, dar și aplauze călduroase, de la publicul format din părinți și bunici.

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit, în Sala Ars Nova, Serbarea Pomului de Crăciun a clasei I A, din cadrul Școlii Gimnaziale „Marin Preda”. Sub îndrumarea învățătoarei Daniela Olteanu, elevii au susținut un bogat și diversificat program artistic, dedicat sărbătorilor de iarnă. Costumați impecabil, micuții au interpretat cântece specifice, scenete, au recitat poezii și au dansat grațios, spre încântarea publicului numeros, format din părinți și bunici. Pentru efortul lor, toți copiii au primit daruri de la Moș Crăciun și aplauze din partea auditoriului.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie Armand Călinescu, a organizat lansarea noului număr al revistei-document *Restituiri Pitești*, publicație trimestrială a instituției. Evenimentul editorial a fost susținut de redactorul-șef al revistei, lector univ. dr. Marin Toma și de conf. univ. dr. Marius Andreescu, judecător la Curtea de Apel Pitești. Numărul 4 pe anul 2017 al revistei-document *Restituiri Pitești* cuprinde articole incitante, cu o tematică bogată: considerații privind categoria de existență în istoria filosofiei, semnat de magistratul Marius Andreescu, despre un mare dregător Para, înmormântat la Mănăstirea din Câmpulung, de conf. univ. dr. Claudiu Neagoe, despre clerici piteșteni în prima jumătate a secolului al XIX-lea, semnat de drd. Octavian Dărmănescu, despre relațiile transilvano-spaniole în perioada 1618-1648, de cercetător științific Oana Andreia Sâmbrian, despre motorsportul argeșean, semnat de ing. Nicolae Cosmescu, despre dialoguri și meditații metafizice despre literatură, muzică și artele plastice - Mihail Diaconescu, semnat de doctor în istorie Marin Toma.

■ Centrul Cultural Pitești, Parohia Pielcani, Școala Gimnazială Marin Preda, Școala Gimnazială Nicolae Simonide și Asociația Solidaritatea Umană Nova Pitești au organizat la Casa Cărții, expoziția de icoane pe sticlă, sub genericul „Icoana Ortodoxă, Lumina Credinței”. La vernisaj au participat preotul Alexandru Jianu, profesoarele de arte plastice Tatiana Ciurea și Mădălina Barbu, poeta Denisa Popescu și elevi pasionați de artă. Manifestarea, care a stat sub semnul Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos, a mai cuprins un recital de colinde, oferit de tineri cu aptitudini muzicale.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești, a organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărții, spectacolul muzical-literar, sub genericul „Mihai Eminescu – 168”. Evenimentul a fost dedicat împlinirii a 168 de ani de la nașterea Luceafărului poeziei românești și Zilei Culturii Naționale. Manifestarea a cuprins un recital din lirica eminesciană, susținut de Grupul Folk P620, coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguș, evocarea personalității poetului nepereche de poeta-profesoară Allora Albulescu, precum și un recital de poezie din opera marelui dispărut, oferit de elevi de la Școala Gimnazială Nicolae Simonide și de Trupa de Teatru Roberto, sub îndrumarea actorului și muzicianului Robert Chelmuș. La eveniment au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, membri ai Fundației Literare Liviu Rebreanu, ai Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeș și alți iubitori de cultură.

CARMEN ELENA SALUB

Expoziție de semințe tradiționale

Centrul Cultural Pitești și Grupul de inițiativă „Semințe cu Suflet” au organizat sâmbătă, 13 ianuarie, Expoziția de Semințe Tradiționale, sub genericul „Semințe cu Suflet”. La evenimentul desfășurat în Complexul Expozițional „Casa Cărții” au participat specialiști, dar și pasionați ai grădinăritului din mai multe județe. Aceștia le-au oferit vizitatorilor semințe și plante cu rădăcină, toate cultivate în grădinile proprii, în scopul perpetuării soiurilor de calitate și pentru protejarea biodiversității. Grupul de inițiativă „Semințe

cu Suflet”, care numără aproximativ 2000 de membri, a mai organizat acțiuni similare în București, Buzău, Ploiești, Iași, Slatina, Deva, Ialoveni, în Republica Moldova. Expoziția de la Pitești s-a bucurat de succes, fiind apreciată de toți cei care i-au trecut pragul și au plecat cu daruri specifice, dar și cu recomandări privind cultivarea plantelor.

CARMEN ELENA SALUB

O, ce veste minunată...

(urmare din p. 24)

asigură el. Intrăm în biroul șefului de gară și găsim, pe peretele din stânga o marmură dreptunghiulară ce are în partea de sus un înscris vechi de peste un secol și jumătate: „Șefii de gară/ Conducători ai stației R. Sărat de la înființarea ei./ Numele și prenumele/ Timpul funcționării”. Tabelul începe cu Georgescu Dumitru (1861-1863) și Klein Max (1883-1886) și continuă, netulburat de războaie și schimbări de regim, până azi. Sunt, deocamdată, 32 de nume, ultimul fiind al actualului șef de gară, d. Putinică Gheorghe, aflat în funcție din 2009. L-am regăsit, cu mare emoție și pe Simescu Constantin (șef de gară între 1951 și 1959), al douăzecilea în această onorantă și nostalgică listă.

La Râmnic există un domn discret care-ți poate îndeplini orice dorință intimă

Am aflat cum e iubirea, în ziua de azi, răsfoind jurnalele buzoiene apărute în luna august a anului 2017. Majoritatea sunt lucioase și au un conținut alunecos. Cei care-și (mai) permit să critice administrațiile locale din județ au parte de o publicitate discretă venită din mediile private. Și, în plus, de la domni și de la doamne aflate în căutarea fericirii în amor. Un domn de 36 de ani dorește o relație discretă cu o doamnă de 50-65 de ani. Un tânăr de 35 de ani, 1,67 m, ochi câprui, corp athletic, antialcoolic, nefumător, dorește să-și găsească jumătatea. Un tânăr de 36 ani, romantic, dorește o relație cu o doamnă sau domnișoară frumoasă pentru o relație intimă de lungă durată. Un domn discret îndeplinește orice dorință intimă doamnelor și domnișoarelor la domiciliul acestora. Un domn de la țară dorește să găsească o femeie modestă și necăjită, tot de la

țară și tot în vârstă. Tânăr, 42 de ani, dorește să cunoască o fată săracă pentru rămânere în casă. Eventual căsătorie. Tânăr 31 de ani caută o tânără foarte drăguță între 24-29 de ani fără obligații. Pentru prietenie. „Doresc cunoștință cu o tânără de vârstă apropiată. Am 38 de ani”. Alții execută găuri în beton fără praf, trepidații și zgomot. Sau execută cazane de țuică la comandă, orice mărime și le repară la client acasă. Un cetățean vinde ouă de păun pentru incubatie. Curtea Domnească angajează pizzar, ajutor de pizzar și livrator.

„Mariana de la Zoița” a hotărât să ia, singură, viața în piept

M-am plimbat, alături de vărul meu, prin orașul nou. Mi-a zis cât de mândru a fost, pe vremea când era la liceu, că un mare scriitor, Camil Petrescu, prin gura unui erou de-al său, și-ar fi dorit să trăiască într-un oraș liniștit, patriarhal, precum era, odinioară, Râmnicu Sărat. Am luat-o de la Gară spre Centru. Am dat de un coafor și-o frizerie deschise de însăși „Mariana de la Zoița”. Sala municipală de sport se numește, adecvat, „Vasile Ștefan”. Grădina de vară „Cinema Progresul” e închisă dar („Important!”): „Restaurantul Max face înscrisuri pentru cei care doresc să închirieze locația pentru mese festive, aniversări, nunți și boteze”. Statuia lui Alexandru Vlahuță e amplasată într-un giratoriu ceea ce îi conferă o vizibilitate maximă și, astfel, opera lui Oscar Han poate fi admirată și din față și din profil și din spate. Bustul lui Grigore Vieru e în fața unui spațiu mare, „de închiriat”, și a unei șaormării. Două țigănci treceau indiferente pe lângă toate cele trei obiective. Era căldură mare și erau îmbrăcate cam gros. Pe Casa de cultură am admirat trei plăci comemorative: una dedicată marelui interpret liric Florica Cristoforeanu, „o fiică de seamă a Râmnicului Sărat”, alta lui Alexandru Sihleanu, la data

când ar fi împlinit 100 de ani (1915-2015) și, cea de-a treia, Clubului „Femina 2” (sau, poate, Z, grafia era imperfectă), dr. Georgeta Nicolau (în 2007). „Femme et l’homme boutique” avea, momentan, doar produse second hand. „Pescăria Cristal” (cu doi de s) vindea pește proaspăt: crap, caras, lin, somn, biban și novac. „Franzela românească cu maia” era 1 leu. Asta pentru că „râmniceii merită o pâine mai bună”. Covrigi calzi găsești „La Brotăcel”. Te poți poza la „Simică junior”. Cofetăria „Albinuța veselă” e peste drum de „ElectroLicuriciul”. La „Colibri” poți opta între a linge o înghețată și a te răcori c-o răcoritoare. „Televizor LED caut familie dornică de răzbunare pe televizorul vechi”. Primarul Râmnicului dintre anii 1990- 2008, ing. Constantin Ghinoiu, a fost declarat cetățean de onoare. Alături de alți 6 merituosi râmniceeni. Primarul Sorin Cârjan mulțumește consilierilor că i-au votat în unanimitate pe toți 7. (Am citat din *Scurt pe doi*, nr.7/339 din 4-10 august 2017, preț 2 lei)

Epilog

Am ajuns acasă. Când am lăsat-o pe soră-mea la casa ei kilometrajul mașinii indica 1414 km. Când am ajuns eu acasă erau 1415 km. (Cei care vor face eventuale conexiuni cu distanțele parcurse, vom declara că, atunci când am plecat din Valea Jiului, kilometrajul nu era la zero...) Am urcat scările, m-am uitat în portofel să-mi fac o idee despre ulterioarele rectificări bugetare pe care trebuia să le operez în zilele următoare. Am găsit biletele de la Muzeul din Râmnicu Sărat. Acolo, nu am avut prea multe de văzut. Doi lei am dat, am văzut un muzeu de doi lei. În schimb, Muzeul ne-a făcut rost de un final neașteptat de reportaj. Numerele biletelor erau: 1414 - pentru soră-mea și 1415 - pentru mine. Ca să vezi fatalitate...

SFÂRȘIT

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Argeș** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu orfevrărie scitică.

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2017, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacția:
Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitești.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

actualitate